

पुंसांमध्येवर्ष्मणः वृद्धस्यउत्तमस्येत्यर्थः सर्वयोगिनांमध्येवरिष्णः वरस्यभावोवरिमा भवितुप्रधानोऽयंनिर्देशः वरिष्ठस्येत्यर्थः यद्वा वरीयस्त्वादित्यर्थः विश्रुतौकीर्तौअसवइंद्रियाणिभूरिअलंनतृप्यंति श्रुतेनश्रवणेनदीव्यतिद्योततइतितथातस्य यद्वा भूरिबहुशः श्रुतोदेवोयेनतस्यापिमे असवइतिसंबंधः ॥ २ ॥ स्वानांछंदेनइच्छयाआत्मादेहोयस्यसः यद्यत्कर्मविधत्तेतानिकर्माणिकीर्त्तनार्हाणिअनुकीर्त्तय ॥ ३ ॥ यथात्वंमांप्रचोदयसि एवंप्रचोदितःसन् तथा तत्प्रश्नानुसारेणआन्वीक्षिक्यामात्मविद्यायाम् ॥ ४ ॥ बिंदुसरेइति आर्षः बिंदुसरसि ॥ ५ ॥ तत्त्वमार्गस्याग्रं

नत्यस्यवर्ष्मणःपुंसांवरिष्णःसर्वयोगिनाम् ॥ विश्रुतौश्रुतदेवस्यभूरितृप्यंतिमेऽसवः ॥ २ ॥ यद्यद्विधत्तेभगवान्स्वच्छंदात्मात्ममायया ॥ तानिमेश्रद्धानस्यकीर्त्तन्यान्यनुकीर्त्तय ॥ ३ ॥ सूतउवाच द्वैपायनसखस्त्वेवंमैत्रेयोभगवांस्तथा ॥ प्राहेदंविदुरंप्रीतआन्वीक्षिक्यांप्रचोदितः ॥ ४ ॥ मैत्रेयउवाच पितरिप्रस्थितेऽरण्यमातुःप्रियचिकीर्षया ॥ तस्मिन्बिंदुसरेऽवात्सीद्भगवान्कपिलःकिल ॥ ५ ॥ तमासीनमकर्माणंतत्त्वमार्गाग्रदर्शनम् ॥ स्वसुतंदेवहूत्याहधातुःसंस्मरतीवचः ॥ ६ ॥ देवहूतिरुवाच निर्विण्णानितरांभूमन्त्रसर्दिंद्रियतर्षणात् ॥ येनसंभाव्यमानेनप्रपन्नांऽधंतमःप्रभो ॥ ७ ॥ तस्यत्वंतमसोऽधस्यदुष्पारस्याद्यपारगम् ॥ सच्चक्षुर्जन्मनामंतेलब्धंमेत्वदनुग्रहात् ॥ ८ ॥ यआद्योभगवान्पुंसामीश्वरोवैभवान्किल ॥ लोकस्यतमसांऽधस्यचक्षुःसूर्यइवोदितः ॥ ९ ॥ अथमेदेवसंमोहमपाक्रुष्टुंत्वमर्हसि ॥ योऽवग्रहोऽहंममेतीत्येतस्मिन्योजितस्त्वया ॥ १० ॥ तंत्वागताऽहंशरणंशरण्यंस्वभृत्यसंसारतरोःकुठारम् ॥ जिज्ञासयाऽहंप्रकृतेःपुरुषस्यनमामिसद्धर्मविदांवरिष्ठम् ॥ ११ ॥

पारंदर्शयतीतितथा एषमानवितेगर्भप्रविष्टःकैटभार्दनइत्यादिधातुर्वचः संस्मरंतीप्राह ॥ ६ ॥ असतामिंद्रियाणांतर्षणात् विषयाभिलाषात् निर्विण्णाश्रान्ताऽस्मि येनसंभाव्यमानेनपूर्यमाणेन ॥ ७ ॥ पारंगमयतीतिपारंगत्वमेवश्रेष्ठंचक्षुर्मयालब्धं त्वदनुग्रहाज्जन्मनामंतेभाव्येसति ॥ ८ ॥ तत्प्रपंचयतिसभगवान् भवापचक्षुरूपउदितः सूर्योयथा ॥ ९ ॥ अपाक्रुष्टुमपनेतुंकोऽसौसंमोहः तमाह एतस्मिन्देहादौत्वयैवयोजितोयोऽहंममेत्यवग्रहः आग्रहः द्वितीयइतिशब्दः तत्कार्यरागादिग्रहणार्थः ॥ १० ॥ प्रकृतेःपुरुषस्यच जिज्ञासयात्वामहंशरणंगतासतीनमामीत्यन्वयः कुठारंछेत्तारम् ॥ ११ ॥